

مردن؛ آثار باستانی، جاذبه های گردشگری و مناطق دیدنی مهم

شهرستان مردن یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی است ...

شهرستان مردن یکی از شهرستان‌های استان آذربایجان شرقی است که در شمال شرقی آن واقع گردیده است. مرکز این شهرستان شهر مردن بوده که در 71 کیلومتری شمال غرب تبریز و 724 کیلومتری شمال غرب تهران در محور ارتباطی اروپا و آسیای میانه قرار گرفته و دارای 2 بخش، سه شهر، 9 دهستان و 129 آبادی بوده که 113 آبادی دارای سکنه و 16 آبادی آن خالی از سکنه است.

در دایره المعارف بزرگ اسلامی آمده است که مردن مرکز سکونت اقوامی مهم در دوره کلد و آشور بود. بطلمیوس از این شهر به نام ماندگار یاد کرده است. به عقیده ویلیامز جاکسون، مردن پایتخت شهرستان واسپورگان در دوره ساسانیان بود و بقایای آتشکده ای در تپه خاکستری مردن دلیل همین مدعاست. آب و هوای مساعد کوهستانی، برف و باران کافی و مراتع و چمن زارهای سرسبز؛ جاذبه های طبیعی زیادی را در دره ها و کوه های منطقه به وجود آورده است. کوه کیامکی داغ و رودخانه ارس به همراه چشمه های آب معدنی از مهم ترین جاذبه های طبیعی مردن به شمار می آیند. به نظر آنوبائینی مردن به واسطه ی حاصل خیزی خاک و دارا بودن آب کافی از شهرستان های مهم کشاورزی استان آذربایجان شرقی محسوب می شود. بناهای متعدد تاریخی از جمله: مسجد جامع مردن، کاروان سراي هلاکو و تپه های باستانی، قلعه ها، پل ها، حمام های قدیمی و آرامگاه های مشاهیر از دیگر مکان های دیدنی شهرستان مردن محسوب می شوند.

آب و هوای مساعد کوهستانی، برف و باران کافی، مراتع و چمن زارهای سرسبز، جاذبه های طبیعی زیادی را در دره ها و کوه های منطقه به وجود آورده است. کوه کیامکی داغ و رودخانه ارس به همراه چشمه های آب معدنی از مهم ترین جاذبه های طبیعی مردن به شمار می آیند. بناهای متعدد تاریخی از جمله مسجد جامع مردن، کاروان سراي هلاکو و تپه های باستانی، قلعه ها، پل ها، حمام های قدیمی و آرامگاه های مشاهیر از دیگر مکان های دیدنی شهرستان مردن محسوب می شوند.

مردن در اصل به زبان آذری "مارنده" بوده، مار همان کلمه ماد است که در زبان آذری به مار تبدیل شده است. نام یونانی مردن "مرو" است و احتمالا از قومی به همین نام که این منطقه را تا دریاچه ارومیه تحت اشغال داشته اند گرفته شده است. نام قوم مروا با پسوند "ند" به شکل مرواند به معنی جایگاه قوم مروا درآمده است که در طول زمان به مردن تبدیل شده است. در تقویم البلدان آمده که واژه مردن به زبان ارمنی به معنای دفن یا دفينه است. ارمنه معتقدند مردن محل دفن حضرت نوح است.

به نظر آنوبائینی تاریخ مردن به چند قرن پیش از میلاد مسیح می رسد. در دایره المعارف بزرگ اسلامی آمده است که مردن مرکز سکونت اقوامی مهم در دوره کلد و آشور بود. بطلمیوس از این شهر به نام ماندگار یاد کرده است. به عقیده ویلیامز جاکسون، مردن پایتخت شهرستان واسپورگان در دوره ساسانیان بود و بقایای آتشکده ای در تپه خاکستری مردن دلیل همین مدعاست. در سفرنامه ویلیامز جکسون آمریکایی، درباره وجه تسمیه مردن آمده است که بنای این شهر به امر دختر ترسایی به نام "ماریا" گذاشته شد. وی کلیسای بزرگی در این محل بنا کرد که اکنون مسجد جامع شهر است به همین دلیل نام این شهر "ماریانا" خوانده شد که بعدها به مریند، مروند، ماریانه، و سپس به مردن تغییر نام یافت.

آثار کلیسای قدیمی این شهر هنوز پابرجاست و صلیب هایی بزرگ و کوچک به شکلی زیبا دور تا دور قسمت فوقانی آن را پوشانده اند. از سویی دیگر برخی از محققین مردن را تغییر یافته کلمه "مادوند" و "مارند" یعنی محل زندگی مادها ذکر کرده اند.

شواهد تاریخی نشان می دهد که مردن در روزگار قیام بابک خرم دین جزو قلمروی او بود و محمد روادی حکم ران مردن از بابک اطاعت می کرد. پس از دوره روادیان، دیگر نامی از مردن برده نمی شود، ولی وقایع عمومی منطقه نشان می دهد که این ناحیه تا حدود نخجوان، ایروان، تفلیس، شیروان، شماخی، خوی و آن محل نبرد حکومت های آذربایجان، گرجستان و ارمنستان از یک سو و فرستادگان خلفا از سوی دیگر بوده است. با برقراری نظام ایلخانی پس از حملات مغول، سلاطین ایلخانی بر مراغه، تبریز و سلطانیه حکومت راندند. در دوره تیموریان و پس از آن مردن مانند سایر شهرها دچار غارت و جنگ و ویرانی شد.

در دوران صفویه به خصوص در زمان شاه اسماعیل اول که ایرانیان در جنگ چالدران شکست خوردند، تمامی آذربایجان به تصرف عثمانی ها در آمد و مردن هم مانند سایر شهرها از این قاعده مستثنی نبود. حتی به دلیل موقعیت سوق الجیشی، بیش تر از سایر نقاط مورد تاخت و تاز قرار گرفت. در زمان شاه عباس، حکومت مردن به امیری به نام سلطان جمشید خان دنبلی داده شد و این شهر مرکزیت حکومتی پیدا کرد. در سال 1016 هجری قمری، شاه عباس برای نبرد با عثمانیان مردن را پایگاه خود قرار داد.

در دوره قاجاریه به دلیل رونق فعالیت های صنعتی، بازرگانی و معدنی ماورای ارس و داد و ستد بین تبریز و خوی با باکو و تفلیس و مهاجرت و مسافرت مردم آذربایجان به روسیه هم چنین لزوم مبادلات پستی و راه کاروانی، بر شهرت و آبادانی مردن افزوده شد. در دوره انقلاب مشروطیت "شجاع نظام مردنی" در مردن، نوز و منطقه علمدار و گرگر به مخالفت با مشروطیت و طرف داری از استبداد برخاست. در این زمان راه مردن راه بازرگانی ایران به اروپا و روسیه بود و برای تبریز از لحاظ تأمین آذوقه و مایحتاج زندگی اهمیت اساسی داشت. این راه بارها توسط افراد "شجاع نظام مردنی" مسدود شد، اما سرانجام این مرد با یک بمب پستی که توسط مشروطه خواه معروف "حیدر خان عمو اوغلی" از تبریز فرستاده شد، به هلاکت رسید.

منابع:

iran-travel (dot) blogfa (dot) com

fa (dot) wikipedia (dot) ir